

STORTINGET

Representantforslag 138 S

(2018–2019)

fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Per Olaf Lundteigen, Siv Mossleth,
Geir Inge Lien og Bengt Fasteraune

Dokument 8:138 S (2018–2019)

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Per Olaf Lundteigen, Siv Mossleth, Geir Inge Lien og Bengt Fasteraune om en nasjonal opptrappingsplan for VTA-plasser (varig tilrettelagt arbeid)

Til Stortinget

Bakgrunn

Varig tilrettelagt arbeid (VTA) er et statlig arbeidsmarkedstiltak som gir et arbeidstilbud i en skjermet virksomhet til personer som har problemer med å få arbeid innenfor det ordinære arbeidslivet (jf. forskrift om arbeidsmarkedstiltak). Formålet med VTA er å gi tiltaksdeltakerne arbeid som bidrar til å utvikle deres ressurser gjennom kvalifisering og arbeidsoppgaver som er tilpasset den enkeltes arbeidsevne. Deltakerne får et tilpasset arbeidstilbud med tilrettelegging og oppfølging. VTA er det eneste arbeidsrettede tiltaket som er tidsbegrenset. Det skal likevel jevnlig vurderes om det kan være aktuelt med overføring til andre arbeidsrettede tiltak, utdanning eller ordinært arbeid.

Målgruppen for VTA-tiltaket er personer som mottar eller i nær framtid ventes å få innvilget uføretrygd, og som har behov for spesiell tilrettelegging og tett oppfølging. Stortinget økte antall VTA-plasser med 700 i statsbudsjettet for 2019. Likevel står det mange i kø for å få et slikt viktig tilbud. Spesielt alvorlig er det at det ikke er en sømløs overgang fra videregående skole til VTA-plasser som gir en meningsfull deltakelse i arbeidslivet. Ifølge NAKU (Nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming) har andelen psykisk utviklingshemmede uten ar-

beid eller dagtilbud steget fra 10,7 pst. i 2012 til 53 pst. i 2017. Også økningen i antall personer som sliter med psykisk lidelse, gjør at behovet for VTA-plasser er stort.

Forslagsstillerne viser til at regjeringen ikke kan legge fram for Stortinget en nasjonal oversikt over hvor mange som i dag venter på en VTA-plass, ei heller kan regjeringen svare på hva det konkrete behovet for nye VTA-plasser i dag er. Regjeringen kan ut fra dette heller ikke redegjøre for hva som er regjeringens målsetting for økning av VTA-plasser i årene fremover, eller hvilken plan regjeringen har for å kutte køen av de som i dag venter på en VTA-plass.

I svar på spørsmål i ordinær spørretime i Stortinget 6. mars 2019 redegjorde statsråd Anniken Hauglie for at det ikke foreligger noen nasjonal oversikt over hvor mange som har behov for en plass i varig tilrettelagt arbeid. Ifølge statsråden ville en slik oversikt være vanskelig å lage. Statsråden viste i sitt svar til at Arbeidsforskningsinstituttet (AFI), i 2012 gjennomførte en undersøkelse som slo fast at det den gang var et økt behov for tiltaksplasser i varig tilrettelagt arbeid. De anslo at man den gang manglet 2 000–5 000 plasser i VTA. Men AFI påpekte samtidig at det var ulike oppfatninger blant gruppene av interessenter om hvor stort dette behovet var, og det finnes ulike strategier for å møte det økende behovet for varig tilrettelagt arbeid.

Forslagsstillerne viser til at det er estimert en kostnad på om lag 150 000 kroner per VTA-plass. Det er imidlertid også viktig å vurdere det inntekspotensialet VTA-plassene genererer ute i kommunene.

Statsråden viste i svaret i Stortinget 6. mars 2019 til at de lokale Nav-kontorene har regulert ventelister og registrering av behov ulikt. Mens noen Nav-kontorer opererer med venteliste, velger andre Nav-kontorer å tildele plasser etter en konkret behovsvurdering når det

blir en ledig plass i tiltaket. Statsråden viste i svaret også til at opplevelsen av underdekning mange steder forsterkes av en skjev fordeling av VTA-plasser mellom landets fylker og kommuner. Ifølge statsråden er det nødvendig å rette opp de regionale skjevhetene for å oppnå rettferdighet og for å styrke varig tilrettelagt arbeid som helhet. Statsråden kunne i svaret ikke love at man automatisk får en VTA-plass, heller ikke for ungdom som går ut av videregående skole og har et slikt behov.

Selv ved en økning på 700 plasser for 2019 er det flere fylker som ikke har fått tildelt en eneste ny VTA-plass i 2019. Dette gjelder Hordaland, Sogn og Fjordane, Nordland, Troms og Finnmark. Dette fordi fordelingskriterier er antall uføre under 40 år, og disse fylkene har flest VTA-plasser for denne gruppen. Forslagsstillerne er bekymret for at tildelingskriteriet er for smalt og ikke viser til det reelle behovet. Situasjonen i for eksempel Bergen er at det i 2019 er 120 unge uføre under 40 år som står på venteliste for VTA-plass, men Hordaland blir ikke prioritert med nye plasser.

Forslagsstillerne mener det er helt nødvendig å få kunnskap om det reelle behovet for VTA-plasser for på den måten å vite hvilken nasjonal satsing som må til for å unngå at innbyggere må stå årevis i kø for å få varig tilrettelagt arbeid. Det er også behov for å se på tildelingskriterier for plasser, som i dag ikke i stor nok grad får frem det reelle behovet.

Forslagsstillerne mener at samfunnet har en plikt til å tilrettelegge for at alle skal kunne få utnytte sine ressurser og ha et arbeid eller tilrettelagt arbeid eller en aktivitet å gå til. Særlig gjelder dette for ungdom og unge voksne som ikke kan delta i ordinært arbeidsliv. At mange må vente i årevis på å få noe meningsfullt å gjøre på dagtid, og slik få oppleve mestring, tilhørighet og det å være til nytte, er uakseptabelt. Det trengs en konkret, nasjonal satsing på VTA-plasser. Da bør man starte med å få vite hva som er behovet.

Forslag

På denne bakgrunn fremmes følgende

f o r s l a g :

1. Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal oversikt over behovet for VTA-plasser og legge denne til grunn for en opptrappingsplan for å øke antall VTA-plasser.
2. Stortinget ber regjeringen utarbeide modeller som sørger for en sømløs overgang fra videregående skole til VTA-plass for ungdom som har behov for dette.
3. Stortinget ber regjeringen gjøre en ny vurdering av tildelingskriterier for VTA-plasser som sikrer at tildeling av plasser reflekterer det reelle behovet i de ulike fylkene.

11. april 2019

Kjersti Toppe

Per Olaf Lundteigen

Siv Mossleth

Geir Inge Lien

Bengt Fasteraune

